

В. І. Бабич, Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВ'Я ШКОЛЯРІВ

Бабич В. І. Принципи формування культури здоров'я школярів

Стаття присвячена новому напрямку у педагогіці – «культура здоров'я». Актуалізується його значення у вихованні всебічно розвиненої та здорової молоді. Суттєва увага приділяється авторському визначенню основних принципів формування культури здоров'я учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Пропонується розкриття кожного принципу з урахуванням сучасних умов шкільної освіти.

Ключові слова: школярі, культура здоров'я, принципи, здорова молодь.

Бабич В. И.

Принципы формирования культуры здоровья школьников

Статья посвящается новому направлению в педагогике – «культура здоровья». Актуализируется его значение в воспитании всесторонне развитой и здоровой молодежи. Существенное внимание уделяется определению основных принципов формирования культуры здоровья учащихся среднеобразовательных учебных заведений. Предлагается раскрытие каждого принципа с учетом современных условий школьного образования.

Ключевые слова: школьники, культура здоровья, принципы, здоровая молодежь.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Важливою умовою розвитку будь-якої держави є здорові громадяни. Теперішній час характеризується стрімким погіршенням стану здоров'я українців. Особливо стрімке зниження здоров'я відмічається серед дітей та підлітків. Слід відзначити, що негативні зміни у даному випадку стосуються не тільки фізичного здоров'я, але й психічного та духовного. Зазначені негативні тенденції спонукали до появи нового напрямку у педагогіці – «культура здоров'я», засновником якого є вітчизняний науковець В.П. Горашук.

Зазначений напрямок спрямований на формування в особистості ціннісного ставлення до власного здоров'я. На думку В.П. Горащука «культура здоров'я – це важливий складовий компонент загальної культури людини, обумовлений матеріальним і духовним середовищем життєдіяльності суспільства, що виражається в системі цінностей, знань, потреб, умінь і навичок з формування, збереження й зміцнення її здоров'я» [1, с. 167–174].

Зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Стаття виконана в руслі досліджуваної в Інституті фізичного виховання і спорту Луганського національного університету імені Тараса Шевченка теми „Формування культури здоров'я дітей та учнівської молоді” (протокол № 3 засідання Ради факультету фізичного виховання від 1 листопада 2001 р.).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Стаття присвячена авторському визначенню основних принципів формування культури здоров'я учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Розкривається зміст зазначених принципів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Слід відзначити, що у теперішній час розвиток нового напрямку – «культура здоров'я» набирає обертів. Так, проблемі формування культури здоров'я особистості приділяли увагу такі вчені як: О. Ахвердова, Ю. Драгнев, В. Горащук, Г. Кривошеєва, С. Кириленко, С. Лебедченко, Ю. Мельник, В. Скумін [2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9] та ін. Не применшуючи значущості досліджень вищевказаних авторів, актуальним залишається питання визначення та обґрунтування принципів формування культури здоров'я учнів загальноосвітніх навчальних закладів.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). У зв'язку з вищезазначеним, метою статті було окреслено визначення та розкриття принципів формування культури здоров'я шкільної молоді.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Враховуючи специфіку процесу формування культури здоров'я учнів, на наш погляд, раціонально виділити

наступні принципи: неперервності, аксиологічного підходу до розуміння здоров'я, холістичного підходу, превентивності, гуманізації, культуровідповідності, природовідповідності, урахування вікових та індивідуальних особливостей, наочного прикладу, самовиховання, морального підходу до статевого виховання, взаємодії сім'ї та школи, самореалізації.

Надамо коротку характеристику зазначених вище принципів.

Принцип неперервності передбачає обов'язкове безперервне формування в учнів свідомого прагнення до збереження та зміцнення здоров'я починаючи з молодших класів і продовжуючи у основній та старшій школі. Мова йде про надання учням певних знань, умінь та навичок з питань формування, зміцнення та збереження здоров'я, які логічно доповнюватимуть отриманні раніше знання та уміння. Зрозуміло, що озброєння школярів відповідними знаннями, уміннями й навчаннями з питань формування, зміцнення та збереження здоров'я й формуванням у них мотивації до ведення здорового способу життя потрібно починати з перших кроків навчання у школі, але щоб отриманні знання у молодших класах не залишилися лише знаннями (не закріпленними на практиці), або взагалі не стали забутими, потрібно їх постійно й послідовно доповнювати протягом усього періоду навчання у загальноосвітньому навчальному закладі. Не дотримання цього достатньо важливого принципу, може спричинити зникненню у школярів сформованої у сім'ї або на початку навчання у школі мотивації до ведення здорового способу життя.

Таким чином, сучасна система шкільної освіти повинна на протязі всього періоду навчання учнів бути спрямована на формування в них бережливого ставлення до власного здоров'я, а також виховувати бажання його зміцнювати протягом усього подальшого життя.

Принцип аксиологічного підходу до розуміння здоров'я. Даний принцип є одним з чи не найважливіших принципів формування культури здоров'я учнів. Це пов'язано з тим, що повноцінне формування культури здоров'я школярів можливе тільки за умови їх свідомого відношення до життя й

розуміння учнем значення свого здоров'я в ієрархії життєвих цінностей. Вищевказаний принцип передбачає виховання в учнів розуміння здоров'я як найвищої цінності. Кожен учень повинен відчувати необхідність у піклуванні про своє здоров'я починаючи з самого дитинства і продовжуючи протягом навчання у школі та подальшого свого життя. У зв'язку з цим надто важливо довести до свідомості школярів значущість здоров'я у житті кожної людини, що у свою чергу спонукатиме їх до дотримання індивідуальної оздоровчої системи, виконання якої є запорукою власного здоров'я.

Важливо відмітити, що виховання в учнів розуміння здоров'я як цінності не повинно здійснюватись лише за рахунок навчально-виховного процесу, але й у процесі позанавчальної діяльності.

Принцип холістичного підходу. Згідно зазначеного принципу при формуванні культури здоров'я школярів не можна обмежуватись акцентуванням уваги вчителем лише на соматичний (тілесний) бік учнів (привиття гігієнічних навичок, фізичного розвитку, харчування тощо). Від природи людина має психічну й духовну сутність. Тому, дуже важливо приділяти значну увагу формуванню у школярів психічного та, що особливо важливо, духовного здоров'я. При цьому слід обов'язково пам'ятати, що духовна складова людини стоїть вище, а ніж психічна та фізична.

Принцип превентивності передбачає озброєння школярів знаннями, уміннями та навичками, які попереджуватимуть дії учнів, що сприяють розвитку негативних наслідків відносно здоров'я. Матеріал, що надається школяреві, повинен бути вчасним і доцільним. Важливо щоб він випереджав можливість неправильних дій учнів у контексті власного здоров'я. Так, починаючи вже з молодшого шкільного віку, учням слід надавати інформацію не тільки з питань гігієни але й стосовно шкідливих звичок, особливо паління та алкогольних напоїв. Особливо актуально повідомляти сучасним школярам про шкідливість алкогольних напоїв, оскільки у теперішній час наша країна займає перше місце у світі відносно максимальної кількості вживання алкогольних напоїв дітьми та підлітками.

Досить часто більшість дітей починають палити не усвідомлюючи наскільки паління шкідливе для їх здоров'я бо не мають необхідних знань з цього приводу. Саме тому дуже важливо не тільки надавати школярам відомості щодо негативного впливу шкідливих звичок на організм людини, але й при підборі інформації (яка повинна бути доступною, зрозумілою і переконуючою), форм та методів її передання враховувати вік учнів. Важливого значення також набуває озброєння шкільної молоді знаннями, щодо збереження психічного здоров'я (недопущення конфліктів, самотності, пригніченості, тощо) та уникнення ранніх і незахищених статевих стосунків, можливостей потрапляння у секти, погані компанії, перегляду фільмів жахів, ігроманії та інших небажаних ситуацій, що можуть нанести шкоду духовному та психічному здоров'ю дітей та підлітків.

Отже, принцип превентивності спрямований перш за все на попередження будь яких проявів нездорового способу життя учнів за рахунок вчасного озброєння їх переконуючою інформацією, що спонукатиме їх до формування, збереження та зміцнення власного здоров'я в усіх його аспектах.

Принцип гуманізації. Зазначений принцип повинен пронизувати червоною ниткою усю систему середньої освіти. Виховання в учнів високого рівня культури здоров'я, на наш погляд, не вбачається можливим без чуттєвого ставлення до кожної особистості. Таке ставлення проявляється у дбайливому відношенні до дитини, прояві до неї уваги, любові, толерантності. Бачення вчителем в кожному окремому школяреві неповторну й незвичайну особистість, прагнення до розвитку в дитині природньо закладених здібностей, сприяння побудові взаємовідносин повної довіри, а також намагання бути другом для кожної особистості є важливою умовою виховання здорової молоді.

Особливого значення набуває прояв вчителем толерантного ставлення до думок та світогляду кожного учня. Нав'язування вчителем релігійних поглядів, або філософських міркувань, може призвести до відторгнення учнем вихователя, особливо у підлітковому віці. Навпаки поважне ставлення до внутрішніх переживань та власної життєвої позиції школяра (якщо вона не

побудована на ворожості до світу, жорстокості, відсутності гуманістичних ціннісних орієнтацій тощо) сприятиме баченню у вчителів друга, старшого товариша, наставника й спонукатиме учнів прислухатися до порад педагога.

Оскільки вчитель «Основ здоров'я» надає допомогу у побудові індивідуальної оздоровчої системи, важливо зазначити, що ні в якому разі не можна нав'язувати дитині оздоровчі технології, що впливають на духовний аспект здоров'я. Учень повинен сам вибирати чим він буде займатись, чи то медитацією, чи молитиметься у православному храмі тощо. Однак слід зазначити, що у будь-якому випадку вчитель повинен постійно бути поруч, спостерігати за можливими змінами й у разі необхідності (наявності небажаних проявів) надати школяреві необхідну допомогу.

Принцип культуровідповідності передбачає при формуванні культури здоров'я учнів урахування історичних особливостей свого народу, його національних традицій тощо. Цей принцип відіграє достатньо важливу роль, оскільки виховання здорового підростаючого покоління справа не легка, особливо враховуючи те, що сьогодні мова йде не лише про фізичне здоров'я дитини, але й психічне та духовне. Формування духовного, психічного та фізичного здоров'я цілком можливо за допомогою застосування певних оздоровчих технологій, що впливають на той чи інший аспект здоров'я, або на кілька аспектів одночасно. У зв'язку з цим постає питання, яким оздоровчим технологіям слід надавати перевагу. Історія людства накопичила дуже багатий обсяг різноманітних оздоровчих систем окремих цивілізацій перевірених часом, які відіграють значну роль у попередженні захворювань та укріплення здоров'я людини. Цей досвід не можна ігнорувати. Разом з тим, не слід забувати про притаманний кожному окремому народові менталітет, особливі традиції (в тому числі й оздоровчі).

Знайомлячи школярів з оздоровчими технологіями, або оздоровчими системами досить важливо розкрити у всій повноті надбання свого народу відповідно формування, збереження та зміцнення здоров'я. Особливо це стосується психічного та духовного здоров'я. Відомо, що за час існування

нашої країні народом накопичено величезний досвід не тільки стосовно фізичного удосконалення, але й, що особливо важливо, духовного зростання. Найявний приклад у цьому життєві правила Запорізьських козаків.

Отже, для кожного окремого учня у формуванні усіх аспектів здоров'я, особливо духовного та психічного, слід враховувати його віросповідання, історію свого народу та його надбання відповідно оздоровчих методик тощо.

Принцип природовідповідності, відомий нам з наукових робіт Я. Коменського, Ж. Руссо, К. Ушинського та ін. У формуванні культури здоров'я сучасної молоді даний принцип передбачає розуміння дорослими, що дитина не повинна виховуватись у протидії з природою, бо вона сама є частиною природи. Формування здорової дитини не можливе без урахування особливостей, якими вона наділена, а також впливу природи на саму дитину. У теперішній час особливо важливо щоб людина, спираючись на закони природи, черпала з неї все, що сприяє повноцінному розвитку та вдосконаленню. Отже, надто важливо у виховання здорової дитини щоб вона розвивалась саме у гармонії з природою.

Даний принцип також передбачає при вихованні дитини урахування багатьох чинників серед яких: біологічні макро-, мезо- та мікроритми, застосування у повному об'ємі усього комплексу природних факторів (сонце, повітря, вода) тощо.

Принцип урахування вікових та індивідуальних особливостей. Зазначений принцип набуває надзвичайно важливого значення враховуючи специфіку виховання здорових школярів. Особливо це стосується озброєння школярів певною інформацією з питань зміцнення й збереження здоров'я та підборі оздоровчих технологій, що впливають на духовний, психічний та фізичний аспект здоров'я. Інформація з питань здоров'я людини повинна надаватись обов'язково враховуючи вікові особливості контингенту, оскільки у іншому випадку вона може бути незрозумілою для школярів і як наслідок не тільки не принести користі, але й нанесту шкоду. Особливо важливу роль зазначений принцип відіграє у підборі оздоровчих технологій. Вчителів слід

пам'ятати, що не всі оздоровчі технології можуть бути корисними для кожної дитини. У зв'язку з цим, потрібно дбайливо ставитись до кожної окремої особистості, вміти виявляти її особливості, у сукупності зі шкільним лікарем визначати, що для кожної окремої дитини є найбільш корисним. Допмагаючи учневі у побудові індивідуальної оздоровчої системи слід пам'ятати, що підбирати оздоровчі технології необхідно з урахуванням інтересів учня, його духовного, психічного та фізичного стану здоров'я тощо.

Принцип наочного прикладу відіграє надзвичайно важливу роль у формуванні культури здоров'я школярів. Це пов'язано з тим, що учень повинен не тільки чути про необхідність ведення здорового способу життя, але й спостерігати відповідний спосіб життя на прикладі свого вчителя. Дотримання здорового способу життя дуже часто передбачає відмову від певних звичок. Подібна зміна вимагає від людини не аби яких зусиль, оскільки сама звичка має як чисто психологічний вплив так і в деяких випадках (паління, вживання алкоголю, наркотиків тощо) фізіологічний. Саме тому, навіть коли учень має знання про формування, зміцнення та збереження власного здоров'я, без наявності позитивного прикладу на який можна орієнтуватись з боку учителів чи батьків, дитині набагато важче досягти успіху у відмові від шкідливих звичок та взагалі дотримання здорового способу життя. Слід зазначити, що відсутність позитивного прикладу особливо від людини яка намагається навчити їх бути здоровими, може не тільки уповільнити процес перебудови звичного способу життя на здоровий, але й, що особливо небезпечно, викликати недовіру до цієї особи взагалі та байдужість до збереження і зміцнення власного здоров'я зокрема.

Не можна також применшувати роль **принципу самовиховання** у формуванні культури здоров'я школярів, оскільки без самовиховання, без бажання учня піклуватись про своє здоров'я, пізнавати себе, виявляти свої позитивні й негативні сторони неможливо спромогтись високого рівня власної культури здоров'я. Закладення основ самовиховання сприятиме власному удосконаленню протягом усього подальшого життя. Школярам необхідно

наводити приклади видатних особистостей які за допомогою постійного самовиховання та самоудосконалення перетворились з хворих на фізично дужих, зі слабких духом на героїв тощо.

Саме тому, надто важливо не лише піклуватись про те, щоб учені на заняттях виконували те, що від них вимагає вчитель, але й прищеплювати їм навички самоосвіти, самовиховання та самовдосконалення.

Принцип морального підходу до статтевого виховання. Не менш важливим у формуванні культури здоров'я школярів є врахування необхідності статевого виховання учнів. Особливого значення, на нашу думку, при статевому вихованні набуває моральний підхід. Зазначений принцип передбачає не тільки надання учням інформації стосовно безпечного сексу та захворювань, що передаються статевим шляхом, але й, що особливо важливо виховання в школяреві майбутнього батька, або майбутню матір, в залежності від статі учня. На нашу думку, зазначений принцип повинен передбачати здійснення статевого виховання через призму розвитку духовності в людині. Саме тому, статево виховання не повинно мати виключно фізіологічний напрямок, а перш за все воно повинно бути зорієнтовано на приверненні уваги учнів до духовної сутності особистості. Спрямовуючи зусилля на формування в учнів високого рівня культури здоров'я вчителів слід сприяти, щоб кожний хлопець перш за все бачив у дівчинці майбутню матір, а дівчина вбачала у хлопці майбутнього мужнього батька. Саме таке розуміння, на нашу думку, потрібно намагатись сформувати у школярів, оскільки у більшості випадків сучасної молоді можна спостерігати інше розуміння яке стосується переважно бачення у особі протилежної статі (часто епізодично) коханця або коханки. Таке бачення є неправильним, оскільки воно не налаштовує підлітків на серйозні стосунки спрямовані на побудову у майбутньому власної сім'ї. Відсутність високодуховних відносин дозволяє підліткам зустрічатися на достатньо близькому рівні з тими особистостями протилежної статі з якими вони не хотіли б у майбутньому створювати сім'ю, а роблять це лише для того щоб розважитись та отримати певне задоволення.

Надання матеріалу підліткам який стосується переважно фізіологічний особливостей взаємовідносин дівчини та хлопця, а також безпечного сексу, може не тільки не запобігти захворюванням, що передаються статевим шляхом, але й навпаки підвищуючи інтерес подібною інформацією до протилежної статі підштовхувати їх до ранніх статевих стосунків.

Нажаль інтерес підлітків до фізіологічних відокремленностей, а також до пізнання сексуальних відносин, у більшості випадків переважає ту інформацію, яка надаються підліткам стосовно небезпеки незахищеного сексу. Тим більше, що підліток ставить під сумнів, що подібне захворювання може статись саме з ним. У зв'язку з цим, на нашу думку, статеве виховання повинно здійснюватись через призму формування духовності особистості. Саме тому, вчителів слід показати учням всю красу й важливість для дівчини зберігання своєї цноти та уникнення дошлюбних статевих стосунків. Не менш важливим є доведення до свідомості юнаків та дівчат розуміння негативного впливу на духовність та подальше життя людини дошлюбних стосунків, або взагалі часта зміна сексуальних партнерів. При цьому бажано наводити приклади з історії своєї або інших країн відповідно кращих традицій (статевого виховання), формування у юнаків та дівчат бачення прекрасного у шлюбі та негативного у дошлюбних стосунках, що у свою чергу дозволить підліткам по іншому віднестися до зазначеної проблеми.

Принцип взаємодії сім'ї та школи повинен стати обов'язковим у формуванні культури здоров'я учнів. Виховання здорових школярів не повинно обмежуватись лише зусиллями загальноосвітнього закладу. Слід зазначити, що прищеплення дитині навичок здорового способу життя, формування у неї позитивного ставлення до збереження і зміцнення власного здоров'я повинно починатись саме у лоні сім'ї. Відомо, що батьки є першими педагогами. Особливо це стосується питань виховання у дітей високого рівня культури здоров'я. Видатний педагог Ян Амос Коменський, не одноразово зазначав, що піклуватися про здоров'я дитини необхідно з моменту її

народження. Він наголошував, “...перша турбота батьків – оберігати здоров’я дітей” [10, с. 213].

Сьогодні, батькам особливо важливо починаючи з самого раннього дитинства звертати увагу не лише на своєчасне лікування своєї дитини, або попередження захворювань за рахунок профілактичних заходів, але й намагаться виховувати у них бажання свідомо піклуватись про своє здоров’я, застосовуючи певні оздоровчі технології, що спрямовані на формування духовного, психічного й фізичного здоров’я. Такий напрямок у вихованні здорових дітей з боку батьків не повинен завершуватись з часом коли дитина йде до дошкільного або загальноосвітнього навчального закладу, навпаки батькам важливо бути ще більш уважнішими зважаючи на те, щоб дитина яка потрапила у незвичні для себе соціальні умови, змогла не тільки зберегти набуті навички здорового способу життя та певний рівень здоров’я, але й примножити їх.

Слід зазначити, що на особливу увагу заслуговують саме молодші класи. Батькам слід бути пильними у з’ясуванні того, як впливає навчання у школі на стан здоров’я дитини, й на те чи взагалі приділяються певні зусилля з боку педагогічного колективу для формування культури здоров’я вихованців. Вчителі у свою чергу, повинні всіляко прагнути залучити батьків до виховання здорових дітей, як у стінах загальноосвітнього закладу, так і поза його межами. Таким чином, принцип взаємодії сім’ї та школи не можна переоцінити, оскільки саме за рахунок співпраці батьків та педагогічного колективу можливе формування у школярів високого рівня культури здоров’я.

Принцип самореалізації передбачає формування в учнів перспективного планування свого життєвого шляху з урахуванням постійного удосконалення у духовному, психічному й фізичному планах. Зазначений принцип передбачає, що вчитель повинен протягом усього періоду навчання учнів у школі спрямовувати їх на постійне самовдосконалення, прагнення реалізувати себе у житті, ставити перед собою мету та досягати її.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальшого їх розвитку. Отже, з вищезазначеного можна зробити *висновок*, що у теперішній час стрімкого погіршення здоров'я сучасної молоді, надзвичайно важливо спрямовувати зусилля освітян на виховання всебічно розвинених та здорових школярів. Формуванню в учнів загальноосвітніх навчальних закладів високого рівня культури здоров'я можливе за умови дотримання вищезазначених принципів. У перспективі планується розробити концепцію формування культури здоров'я дітей та учнівської молоді.

Література

1. **Горащук В. П.** Формирование культуры здоровья школьников (теория и практика) : монографія / В. П. Горащук. – Луганск : Альма-матер, 2003. – 376 с.
2. **Ахвердова О.А.,** Магин В.А. К исследованию феномена “Культура здоров'я” в области профессионального образования / О.А. Ахвердова, В.А. Магин // Теория и практика физической культуры. – 2002. – № 9. – С. 5–7.
3. **Драгнєв Ю.В.** Формування культури здоров'я студентів в умовах комп'ютеризації навчання : дис... канд. пед. Наук : 13.00.04 / Драгнєв Юрій Володимирович / Луган. держ. пед. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Луганськ, 2008. – 300 с.
4. **Горащук В.П.** Теоретичні та методичні засади формування культури здоров'я школярів : дис. ... д-ра пед. Наук : 13.00.01 / Горащук Валерій Павлович / Луган. нац. пед. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Х., 2004. – 414 с.
5. **Кривошесєва Г.Л.** Формування культури здоров'я студентів університету : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Кривошесєва Галина Леонідівна / Донецький національний ун-т. – Луганськ. – 2001. – 228 с.
6. **Кириленко С.В.** Соціально-педагогічні умови формування культури здоров'я старшокласників : дис... канд. пед. наук : 13.00.07 / Кириленко Світлана Володимирівна / Інститут проблем виховання Академії пед. наук України. – К., 2004. – 240 с.

7. **Лебедченко С.Ю.** Формирование культуры здоровья будущего учителя в процессе профессиональной подготовки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / С.Ю. Лебедченко / Волгоград. гос. пед. ун-т.– Волгоград, 2000. – 19 с.

8. **Мельник Ю.Б.** Формування культури здоров'я учнів початкової школи / Ю.Б. Мельник // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту: Зб. наук. пр. під. ред. Єрмакова С.С. – Х. : ХХІІІ, 2002. – № 23. – С. 27–33.

9. **Скумин В.А.** Культура здоровья — фундаментальная наука о человеке / В.А. Скумин – Новочебоксарск: ТЕРОС, 1995. – 132 с.

10. **Каменский Я. А.** Избранные педагогические сочинения : В 2 т. / Под ред. А. И. Пискунова и др. / Я. А. Каменский. – М. : Педагогика, 1982. – 656 с.

Babich V.I.

Principles of forming of culture of health of schoolboys

The Article is dedicated new direction in pedagogics is a «culture of health». His value actualization in education of the comprehensively developed and healthy young people. Substantial attention is spared determination of basic principles of forming of culture of health of student educational establishments. Opening of every principle is offered taking into account the modern terms of school education.

Key words: schoolboys, culture of health, principles, healthy young people.

Відомості про автора

Бабич Вячеслав Іванович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фізичної реабілітації і валеології Луганського національного університету імені Тараса Шевченка.